



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Domine dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in uniuersa
terra: Quoniam eleuata est magnificentia tua super cœlos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

Proinde, quandoquidem literam quaerimus, prope in Lyranam referentiam, qui Githith, arbitratur esse instrumenti musici nomen proprium. Aut concedendum est priscis patribus, qui mysteria secuti per torculara intelligunt martyria, passionesque Christi & Ecclesiae. Siquidem & nonnulli psalmi, notant aliquo insigni praeter usum, uocabulo (ut uidebimus in libro quo moueremur ad spiritum quaerendum. In his relicto cuiuslibet suo uocabularia mystice esse passiones recte dicitur, ut Isaia. lxiij. Torcular calcantibus. Quod omnes de passione Christi intelligunt. Verum beatus Augustinus satis erudite, per torcular intelligit ministerium uerbi dei in Ecclesia, in sententiam plures scripturae consonant, ut Isa. v. Et torcular extruxit in excuscut enim boues in area terentes, significant praedicatores. j. Corinth. ix. calcantes in torculari eisdem significat. Hinc uinacia, & palea, triticum, & ramos, in scripturis passim significant populos uerbo dei, uel eruditos, uel impios. De quibus non est nunc locus dicendi.

Et haec sententia ad scopum psalmi facit, in quo describitur nomen domini in terra magnificentum, populus Christi subiectus, & destructus infernalium quando ex ore infantium, & lactentium perfecisse uirtutem, & exaltasse gloriam suam dicitur, ipsam sane praedicationem Euangelij & uerbi crucis de notat, qua haec omnia facta sunt & fiunt: Certe uerbum crucis, sicut torcular conterit & humiliat homines mundi, & in unum corpus multos colligit, sicut uinum in lacum. Atque ita Prophetae uisum est, de spiritali quodam torculari canere. Neque sic tamen alienum est a proposito, passiones intelligi per torcularia, quae uerbum crucis, & crucifigat ueterem hominem, & pro se cogat uarias sustineri passiones.

DOMINE dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in uniuersa terra: Quoniam eleuata est magnificentia tua super caelos.

Hi duo uersus sunt, unus in hebraeo, & alterum nomen est sacrum אֲדֹנָי Tetragrammaton, alterum, אֲדֹנָי Adon, prophanum, & commune etiam hominibus. Permisit autem interpreti sibi, ut dominus noster in nominatio diceret, ubi Hieronymus in uocatio, domine dominator noster rectius translulit. Admirabile, quod אֲדֹנָי adir dicitur, magnificentum, magnum, excellens, sonat. Unde Hieronymus: Quae graue est nomen tuum. Magnificentiam uero, Hieronymus gloriam reddidit. In hebraeo autem אֲדֹנָי, proprie laudem & confessionem significat. A quo nomina, Iuda, & Iudaea, a laudando & confitendo dicta. Gen. xlix. Iudae te laudabunt fratres tui. Nam quod hic translulit: Quoniam eleuata est magnificentia tua super caelos. psal. cxlvij. dixit: Confessio eius super caelum & terram. Et omnino uidetur, utroque uersu idem significare, siquidem & illic dicitur: Exaltatum est nomen eius solius. Quae hic, admirabile est nomen tuum, dicit: Et illic, Confessio eius super caelum & terram. Hic: Magnificentia super caelos.

Ex praedictis autem notum esse relinquo, quod nomen dei sit non unum, sed multa, scilicet quisquid boni dici potest, ut sit idem, quod bona fama, gloria, opinio, praedicatione, qua praedicatur, creditur, cognoscitur, speratur, diligitur, tenetur (id est, uere colitur & honoratur) solus potens, sapiens, bonus, iustus, uerax, suauis: simulque pereat hominum gloria & opinio, ne quis ultra potens, sapiens,

sapiens, bonus sit, sed inuentantur omnes (ut Apostolus ait Ro. iij.) Peccatores & uacui gloria dei, qui impie erant iusti & pleni gloria sua, sicut psalmo. ix. Increpanti gentes & perijt impius, nomen eorum delesti in aeternum. Nemo enim nunc est potens, in potentia sua, sed infirmatur & patitur omnis qui credit in Christum, nec uindicat, nec liberat seipsum etiam si possit sed deo dat gloriam, expectans illius potentiam liberatricem & uindicem (sicut Paulus gloriatur in infirmitatibus suis) Nemo est sapiens in sapientia sua, sed stultus fit coram se & hominibus, data soli deo gloria sapientiae, qui eum ubi probatus fuerit, sapientiae gloria haereditabit in caelis. Ita nemo Christianus est iustus iusticia sua, sed deo data iusticiae gloria, in oculis suis & hominum est iniquis reputatur, ut in humilitate iudicium eius subleuetur (Isaia. liij.) & iustificetur per fidem & spem expectans iusticiam dei, quae eum commendat, non enim qui seipsum commendat ille probatus est. Hoc est, quod pronomen, Tuum respicit, opponit enim nomen domini, nominibus & gloriae hominum, quod tunc magnificatur, exaltatur, diligitur, quando nostrum nomen redigitur in nihilum, & oditur tam a nobis quam omnibus.

*Infirmatur
ois qui credit
in Christum.*

*Nemo Christi
anus est iustus,
iusticia sua.*

Hunc sensum & psalmo. cxij. ponit, dicens: A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen domini. Et iterum: Excelsus super omnes gentes dominus, & super caelos gloria eius. Et Malachi. i. A solis ortu usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus. Idem: Nomen meum magnum & horribile in gentibus. Idem Isaia. xj. dicit: Non occident nec nocebunt in uniuerso monte sancto meo. Cur non occident: Quia (inquit) repleta est terra scientia domini, sicut aqua maris operientis: Quasi dicat, cognitio dei & magnificatio nominis eius, quae per Euangelium uelut mare inundans mundum replebunt, faciant, ut sint inuicem mites & innoxij, quia nec pro sapientia, nec pro potentia, nec pro iusticia certabunt, cum haec non sua, sed dei esse sciant. Eiusdem. ij. Et incuruabitur omnis sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo uirorum, & eleuabitur dominus solus in die illa, & idola penitus conterentur.

*Ut habeat
Christi Eccle
sia.*

Placet autem, duo illa uocabula, domine, & dominus noster, in hunc modum distingui, ut priore, summa diuinitas representetur in se ipsa manens, posteriore uero, regnum & cura eius, quo nostri dominatur ac regit per uerbum fidei, quod per Christi incarnationem impletur, qui est propitiatorum nostrum, in quo habitat omnis diuinitatis plenitudo corporaliter. per hunc enim trahimur ad patrem, regnamurque in mundo. Sicut dicit Ioan. vj. Nemo uenit ad patrem, nisi per me. Proinde non sine causa pronomen Noster, cum dominatore magis quam cum domino copulatum est. Igitur prius notus in Iudaea deus, & in Israel magnum nomen eius, nunc autem magnum est nomen tuum in uniuersa terra, in omnibus gentibus. Ita uides quomodo titulo conueniat hic uersus quae praedicationis torculari nomen domini magnificatum gentes in toto mundo humiliavit in unam fidem, & gratiam Christi.

Verum hoc maioris est momenti, cognoscere quid sit quod sequitur: Quoniam eleuata est magnificentia tua super caelos. Hebraeus & Hieronymus habent: Qui posuisti, Non, Quoniam eleuata est. Video ab omnibus ferme per hanc gloriam, seu magnificentiam, seu laudem dei, intelligi Christum filium dei, qui assumptus in caelum, sedensque ad dexteram dei, spiritum sanctum misit, qui per Apostolos nomen dei magnificauit in toto mundo. Et horum senten-

P iij tia mihi

tia mihi quoque non displicuit, quod uersus huius particula hæc, uelut causam reddere prioris, scilicet nomen dei esse magnificatum, quia Christus ascendit in celum. Non enim nisi spiritus sancto misso potuit clarificari Christus, ut Ro. i. Qui de claratus est filius dei per spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum. Et Ioan. xvi. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet. At spiritus miti non potuit, nisi Christo a mortuis resuscitato, in celum assumpto, & in regnum omnium gentium constituto. Sicut Ioan. vi. Spiritus nondum erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Sic psal. ij. quod prædicare se dicit præceptum dei, quod utique per spiritum sanctum impletum est, postquam se super montem Zion sanctum, dei regem constitutum dixit.

His autem uidetur non nihil officere, quod Christum, laudem, seu confessionem dici, non apte quadrare uidetur, ad similem huius uersum psal. cxlvij. Confessio eius super celum & terram. Neque cum illo psalmo, cxij. Excelsus super omnes gentes dominus, & super celos gloria eius. Quod confessio non hic tantum super celos, sed & super terram exaltata prophetetur, & nullus per confessionem eo loci Christum intelligit. Sed hæc non debent quædam mouere, quia Christus Isa. xlvij. gloria dei dicitur: Dabo (inquit) in Zion salutem, & in Hierusalem gloriam meam. Quare sicut Apostolus eum audeat appellare iusticiam, uirtutem, sapientiam, gloriam, redemptionem, sanctificationem dei, quod per ipsum nos deum iustificamus, potentem, sapientem, gloriosum agnoscere & confitentes. Et rursum, nos dum hoc sacrificio iusticiæ, sapientiæ, uirtutis &c. deum honoramus & colimus, meremur ab ipso iustificari, roborari, sapientes fieri, sicut dicit, i. Regum. ij. ca. Quicumque me honorificauerit, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Quia hoc est sacrificium laudis, quo psalmo. xlix. dicit, sese honorificari, & ipsum esse iter ad salutem dei uidendum. Nec enim hoc sacrificium offert, nisi qui nomine suo perditio in fide inuocat nomen domini, hoc est, sapientiam, uirtutem, iusticiam dei, ut dixit: Interim patiens se infirmum, stultum & malum haberi, nescium uindictæ, iudicij, gloriæ, ut eodem nomine glorificetur deus & nos, eadem iusticia iustificetur deus & nos, eadem sapientia, sapiens sit deus, & nos. Et hoc est quod Petrus. ij. Pet. j. dicit nobis maxima & præciosa donata in Christo, ut essemus diuinæ consortes naturæ, & in quæ (ut, j. Pet. j.) desiderant angeli prospicere.

Ita & eundem Christum recte per confessionem super celos eleuatam intelligimus, sed & simul nescimus, quo fructu nobis ascenderit. Expedi enim (inquit) ut ego abeam, si non abiero, paracletus non ueniet ad uos. Hoc enim uult Propheta ostendere, longe aliam esse laudem dei, qua ipse in nobis, & nos in ipso laudamur, quam hominum laudem. Nostra laus, quia dei laus est, seu a deo, non est in propatulo & teatro mundi, nec apparet hominibus, sed neque nobis: immo sicut uita nostra abscondita est cum Christo in deo (Col. iij.) ut sapiamus quæ sursum sunt: ita & laus nostra cum eodem assumpta & abscondita est in deo, ut sit in fide & spe, non in re præsentate.

Ideo laus dei eadem est qua laudatur deus & nos, eademque gloria & magnificentia. Sicut psalmo. ciiij. Ut gloriemur in laude tua. xix. Nos autem in nomine domini dei nostri magnificabimur. Et psalmus. xxxij. In domino laudabitur anima mea. Quia dum nos exuti nomine nostro, in ignominia patientes sumus, uere sumus humiles illi quos respicit deus, & animæ illæ esurientes,

Christus gloria dei dicitur.

Christus confessio super celos eleuata.

Laus dei eadem qua laudatur deus & nos.

estantes, quas saturat deus. Conueniebat autem Prophetæ, ut summario uocabulo laudis, seu gloriæ uteretur, qui in tempore nondum reuelatæ ueritate loquebatur. Quæ autem hæc laus esset, & quid contineret, Apostolorum erat in lucem proferre: Hi enim docuerunt, q̄ qui laudari recte & pie uelit, deum solum super omnia laudet, deum autem super omnia laudat, qui soli deo iusticiam, sapientiam, uirtutem, & omnia bona tribuit, & refert accepta. Quod non facit, nisi qui fide spe & charitate uiuit, pressus in mundo, impotentia, stultitia, peccatis coram se & hominibus, cum hæc nemo feliciter ferat nisi fide & spe imbutus

Est ergo summa huius uersus hæc, q̄ inter deum & homines quoddam commercium est per Christum, mirabili & suauissimo commercio, contractum. Homo inter deum & homines per Christum. minime in terra nihil habet prætiosius nomine domini, hunc enim laudant, predicant, confitentur coram hominibus, ut solum potentem, sapientem, sanctum, iustum &c. Atq; hoc est nomen domini esse magnificum, admirabile, celebre & magnæ opinionis in terra, hoc enim per Christi aduentum factum est. Rursus Christus ipse eos, qui sic se predicant, confitentur coram hominibus & nomen eius cognoscunt, præcingit se, & transiens ministrat eis, laudat, prædicat, confitentur coram patre, & angelis eius in cælis, & cognoscit nomen eorum, ipseq; eorum gloria & laus est in cælis, sicut ipsi sunt gloria & laus eius in terra. Hoc est, quod dicit: Quoniam eleuata est gloria tua super cælos, ut omnino gloria hæc dei intelligatur, qua nos coram ipso in Christo sumus laudabiles & gloriosi, & nomen eius admirabile, quo ipse in nobis coram hominibus laudatur & glorificatur. In hoc mutuo nominum & laudis, multæ conciliantur & intelliguntur auctoritates scripturæ. Huc pertinet illud psalmi, lxxi. Et honorabile nomen eorum coram illo. Rursus psal. xc. Protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Sic sponsa in Canticis: Dilectus meus mihi, & ego illi. Et psalmo. cx. Confessio & magnificentia opus eius, Rursus: Et laus eius plena est terra, pleni sunt cæli & terra gloria tua. in hoc enim mutuo, consistit iusticia dei qua iustificamur, dum illum nos prædicamus & honoramus, reddentes eo ipso quod debemus: Et rursus ille nos honorat, reddens eo ipso mercedem quam meruimus.

Verum (sicut dixi) q̄ facile est dicere & intelligere hoc mutuum laudis inter deum & nos, tam arduum est id ipsum præstare. Difficile enim est uniuerso nomine exui presentis & futuri seculi, & nihil fieri tam coram se, q̄ omnibus hominibus, & tamen nisi ita fiat, non potest nomen domini esse nobis grande in terra, nec laus eius nobis esse super cælos. Prius autem est, nomen domini magnificare in terra, q̄ laudem eiusdem super cælos eleuari. Sic dicit beata uirgo: Magnificat anima mea dominum. Deinde certa, q̄ & ipsa in cælis coram deo magnificaretur propter hanc domini magnificationem, dicit: Et exultauit spiritus meus, in deo salutari meo. Non est enim possibile, ut non benedicatur a deo, qui benedicit deum, nec fieri potest ut diligat, laudet, delectetur in deo, quin rursus deus eum diligat, laudet, & delectetur in eo.

Sed hic forte simplex animus scrupulum concipiet, qui toties audiuit, non nos esse priores diligendo deum, aut benefaciendo. Sicut scriptum est: Nō q̄ nos priores eū dilexerimus, sed quia ipse prior dilexit nos. Et Ro. xi. Quis prior dicit illi, & retribuitur ei: Et Ioan. xv. Non uos me elegistis, sed ego elegi uos.

P iij Ioan. vj.

Ioan. vj. Nemo uenit ad me, nisi pater meus traxerit eum.

Quo modo ergo nos prius eum magnificamus, ut ipse nos magnificet? Dicitur: Scriptura diuina utrunque describit, & gratiam dei & fructus gratie eius. Ideo prudentia est obseruanda, ne id quod de fructu loquitur, de arbore ipsa intelligamus, quod Cahos si misceatur, sequitur error ille Pelagianorum de libero arbitrio, qui nobis tribuit initium boni operis. Deus enim solum de libero arbitrio, qui nobis tribuit initium boni operis. Deus enim solum fructus. Verum fructus quoque necessarium est esse priores premio. Quare hic locus psalmi & siqui similes, non ad gratiam initialem, sed ad finalem, ipsum scilicet premium, quod redditur primæ gratiæ, & suis fructibus, pertinet. Ita ut intelligamus his & similibus locis nos prouocari ad perseverantiam in bonis fructibus promissione ista mutuæ beneficentiæ dei. Sic qui conuersus laudat deum, hoc est, uiuit accepta gratia ad laudem dei in terris, hunc rursum simul & in æternum laudat deus in cœlis, simul in cœlis & in æternum, hoc est, in præsentibus & futuro. Nam qui deum glorificat in uita sua, non potest non rursus sentire lætam & quietem in fiducia misericordiæ dei conscientiam, qua intelligit se deo rursus placere, laudarique in cœlis, adeo prope est laus cœlestis nostra, nomini domini in terris, licet coram hominibus ignorantia uexemur assidue: Deinde si perseverat laudans, perseverat quoque laus eius in deo in æternum. Sic illud intelligemus Zach. ij. Conuertimini ad me, & conuertar ad uos, & similia. Verum eorum sententia, qui posterior rem partem huius uersus, intelligunt ueluti causam prioris, inter quos noster interpretes fuisse uidetur, dicere oportet: Laudem dei super cœlos esse prioris, nomine domini magnificari in terris: Et id Christum effecisse suo super cœlos ascensu, ut misso spiritu nomen domini magnificetur in terris, ut dictum est. Spiritus sanctus (inquit) non erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Atque ita laus dei, non nisi ipse Christus personaliter intelligi poterit super cœlos eleuatus. Ac non fuerit magni negotij, utranque sententiam simul tueri, nec adeo longe distant, cum id constet, per Christum exaltatum euenisse, ut accepto spiritu sancto crederemus deo, nos esse gratos ac commendatos super cœlos, & eodem spiritu rursus nos dei nomen auderemus in uniuersa terra magnificare, quod est aliud nihil, quæ Christus exaltatum nihil nobis profuisse, nisi nobis exaltatus fuisset, id est, nisi ascendens in altum, dona dedisset hominibus, per quæ ipsum in terra magnificaremus. Hæc sub cuius iudicio relicta uolo.

Arbor, fructus, premia.

Glorificatio domini in uita sua quid consequatur.

Dissertatione de uerbi dei preconibus uide ex hoc uersu ductam.

Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorem.

Isse uersus apte sequitur ad sensum eum, quo per eleuatam gloriam intelligi diximus Christum ascendentem: quanquam nec ad alterum ineptus est. Quare ad utrumque nos eum accommodemus in hunc modum: Nomen tuum domine magnificatum est, sed longe alta ratione, quæ apud homines fieri solet. Nempe hominum mos, si mos dici debet, is est, ut non ab hominibus & contemptis uelint laudari, sed alta sapientes, raris placuisse (ut dicitur) uolunt, & a magnis sapientibus, potentibus suspici desiderant. Rursum & illi laudatores, cum uanissimi sint, non